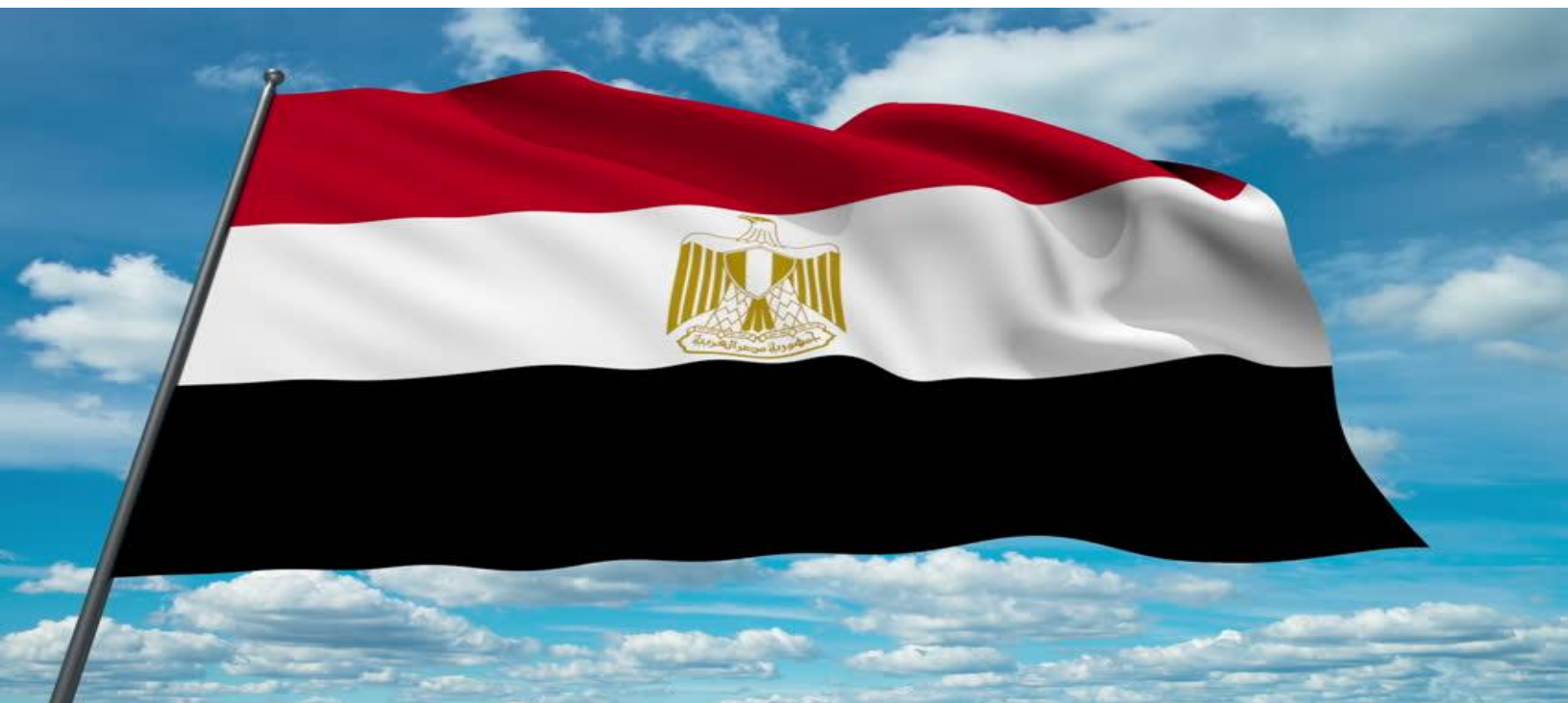

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

موفقیت مصر در انجام اصلاحات اقتصادی

مصر از سال ۲۰۱۶ به بعد، برنامه اصلاحات اقتصادی خود را با پشتیبانی صندوق بین‌المللی پول آغاز کرد. حمایت مالی صندوق بین‌المللی پول از این کشور به میزان ۱۲ میلیارد دلار و با هدف دستیابی به رشد پایدارتر، فراگیرتر و رشد بخش خصوصی که منجر به بهبود سطح استانداردهای زندگی در مصر می‌شود، انجام شد. برنامه اصلاحات مصر، به هدف اصلی ثبات اقتصاد کلان، که پیش شرط جذب سرمایه‌گذاری، افزایش رشد و ایجاد شغل در این کشور بود، دست یافت. کسری حساب جاری کاهش یافت و ذخایر ارزی در سطح بالایی قرار گرفتند (بالاترین سطح تا به امروز). در حال حاضر، رشد اقتصادی مصر از حدود ۴ درصد به ۵٫۵ درصد بهبود یافت و پیش بینی می‌شود که تا سال آینده به ۶ درصد برسد. در ادامه به جزئیات بیشتری از این برنامه پرداخته می‌شود.

تهیه شده توسط مسارجی نژاد

مرداد ماه ۱۳۹۸

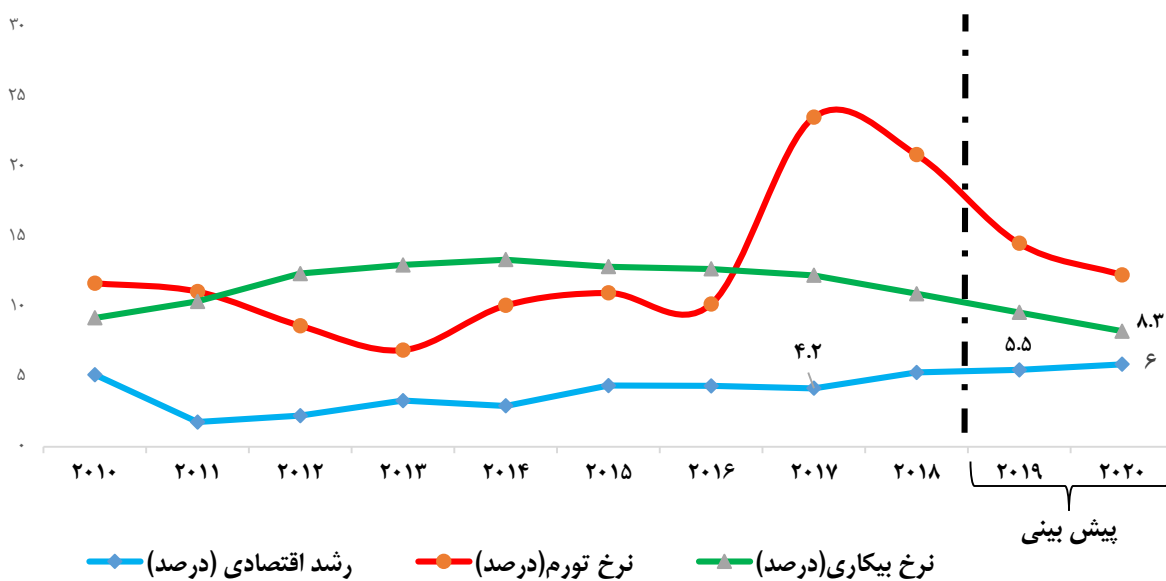
- مصر از سال ۲۰۱۶ به بعد، برنامه اصلاحات اقتصادی خود را با حمایت صندوق بین‌المللی پول آغاز کرد. حمایت مالی صندوق بین‌المللی پول از این کشور با عنوان تسهیلات تحت ترتیبات گسترده^۱ EFF به ارزش ۱۲ میلیارد دلار و با هدف دستیابی به رشد پایدارتر، فراگیرتر و رشد بخش خصوصی که منجر به بهبود سطح استانداردهای زندگی در مصر می‌شود، انجام شد. زمانی که کشورها در میان مدت به دلیل ضعف ساختاری با مساله جدی موازنه تراز پرداختها مواجه می‌شوند، صندوق بین‌المللی پول تحت برنامه فوق و به صورت مشروط و زمان‌بندی شده، از آنها پشتیبانی می‌کند.
- پیش از برنامه اصلاحات، در کشور مصر سیاست‌های متناقض اقتصاد کلان اجرا شده بود که تا سال ۲۰۱۶ منجر به ایجاد عدم تعادل قابل توجهی شد. کسری بودجه بزرگ، سیاست پولی بی‌قاعده و نرخ ارز تثبیت شده، منجر به کاهش چشمگیر ذخایر ارزی، تورم بالا و سطح بالای ناپایدار بدهی‌های عمومی این اقتصاد شد و رشد پایین و نرخ بیکاری بالا به‌ویژه در میان زنان و جوانان افزایش یافت.
- اولویت فوری برنامه اصلاحات مصر، بازگرداندن ثبات به اقتصاد کلان و جلوگیری از بروز بحران بود. به عنوان مثال، حرکت به سمت نرخ ارز شناور، تعادل را به بازار ارز بازگرداند و کمبود تقاضا برای ارز را از بین برد. علاوه بر این، دولت برای مهار کسری بودجه، برنامه اصلاحات سه ساله بلندپروازانه‌ای را اجرا کرد که کسری بودجه را که به میزان ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی و بالاترین رقم در میان کشورهای منطقه بود، کاهش دهد. همچنین با افزایش نرخ بهره، سیاست‌های پولی انقباضی را به کار گرفت که یک ابزار حیاتی برای کاهش بدهی‌های عمومی (نسبت به تولید ناخالص داخلی) و محدود کردن تورم به شمار می‌رفت.
- یکی دیگر از مؤلفه‌های مهم برنامه اصلاحات مصر، موضوع یارانه‌های گسترده سوخت است که یکی از دلایل مهم کسری بودجه به شمار می‌رود. این یارانه‌ها، مصر را به یکی از ارزان‌ترین کشورهای به لحاظ قیمت سوخت تبدیل کرده بود که در نهایت، منجر به مصرف بیشتر و انتفاع بیشتر طبقه مرفه جامعه نسبت به طبقه فقیر (به دلیل مصرف بیشتر) شده بود. حذف تدریجی یارانه‌های سوخت، فضای بیشتری را در بودجه برای انجام هزینه‌های اجتماعی هدفمندتر و همچنین سرمایه‌گذاری بیشتر در زمینه‌های بهداشت، آموزش و زیرساخت‌های عمومی ایجاد کرد. بدنبال اصلاح بهای انرژی، در ماه ژوئن ۲۰۱۹، بهای فروش محصولات گوناگون سوخت از جمله بنزین به مصرف‌کنندگان به ۸۵ تا ۹۰ درصد قیمت بازار بین‌المللی کاهش داده شد.

^۱ Extended Fund Facility

معاونت بررسی های اقتصادی

- حرکت به سمت سیستم هزینه‌های اجتماعی مدرن نیاز به برنامه‌های حمایت مالی داشت. به عنوان نمونه؛ حمایت مالی تحت برنامه تکفل Takaful که از خانواده‌های فقیر با فرزندان زیر ۱۸ سال و تحت برنامه کرم Karama از سالمندان و از کارافتادگان فقیر حمایت مالی می‌کنند، از حدود ۲۰۰ هزار خانوار نیازمند در قبل به ۲,۳ میلیون خانوار نیازمند با جمعیت ۱۰ میلیون نفر افزایش یافت. این برنامه‌ها، کارآمدترین روش برای اطمینان از اینکه هزینه‌های تعدیل‌های اقتصادی به فقرا تحمیل نمی‌شود، به شمار می‌رفت. سیاست‌های اجتماعی مبتنی بر این برنامه‌ها، برای اطمینان از حمایت عمومی نسبت به اصلاحات بیش‌تر مصر در جهت ایجاد ثبات اقتصادی و ایجاد زمینه برای رشد بالاتر و فراگیرتر، نقش حیاتی داشته است.
- برنامه اصلاحات، به هدف اصلی ثبات بخشی به اقتصاد کلان، که پیش شرط جذب سرمایه‌گذاری، افزایش رشد و ایجاد شغل بود، دست یافت. کسری حساب جاری کاهش یافت و ذخایر ارزی در سطح بالایی قرار گرفتند (بالاترین سطح تاکنون). در حال حاضر، رشد اقتصادی سالانه مصر از حدود ۴ درصد به ۵,۵ درصد بهبود یافته است و پیش بینی می‌شود که تا سال ۲۰۲۰ به ۶ درصد برسد. در عین حال، نرخ بیکاری هم به زیر ۹ درصد و به پایین‌ترین سطح خود رسیده است. بدهی‌های عمومی رو به کاهش بوده و تورم به‌طور پیوسته کاهش یافته است (در مسیر تک رقمی شدن در آینده قرار دارد). این رویدادها، مرحله‌ای است برای اصلاحات گسترده‌تر مانند بهبود فضای کسب و کار که می‌تواند منجر به سرمایه‌گذاری بیشتر بخش خصوصی و ایجاد شغل شود.

نمودار ۱. رشد اقتصادی، نرخ تورم و نرخ بیکاری مصر طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰

منبع: صندوق بین‌المللی پول

معاونت بررسی های اقتصادی

- دستاورد دیگر مربوط به محرک‌های اصلی رشد و موفقیت مصر گره خورده است. به عنوان مثال، اصلاح یارانه سوخت منجر به قیمت‌گذاری واقعی سوخت شد، زیرا زمانی که قیمت‌ها، منعکس‌کننده هزینه‌ها باشند، با تخصیص کارای منابع، اقتصاد کارآمدتر می‌شود. قیمت‌های نسبی که منعکس‌کننده هزینه‌ها هستند، باعث می‌شود سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی بیشتر به سمت بخش‌هایی که اشتغال بیشتری ایجاد می‌کنند- به جای بخش‌هایی که صرفاً دارای سرمایه هستند و تولید نسبتاً کمتری دارند اما از یارانه سوخت استفاده می‌کنند- هدایت شود. سایر تغییرات، از جمله افزایش رقابت، اصلاح در فرآیند تدارکات عمومی و افزایش شفافیت شرکت‌های دولتی به بهبود اثربخشی و کارایی دولت کمک خواهد کرد. این تلاش‌ها همچنین اقتصاد مصر را مدرن و به یک بازیگر بزرگتر در سیستم تجارت جهانی تبدیل خواهد کرد و بدین ترتیب، علاوه بر رشد داخلی، فرصت استفاده از مزایای جهانی شدن را نیز پیدا خواهد کرد.
- به باور صندوق بین‌المللی پول، پس از اتمام این طرح، دو اولویت پیش روی کشور مصر قرار دارد: نخست، حفظ منافع حاصل از ایجاد ثبات اقتصادی و دوم، سرعت بخشیدن به اصلاحات برای آزادسازی پتانسیل اقتصاد و همچنین تبدیل بخش خصوصی به موتور محرک رشد اقتصادی. در عمل، با استمرار نظام نرخ ارز شناور، حجم ذخایر ارزی حفظ می‌شود. می‌باید، تورم در کنار بدهی‌های عمومی در مسیر کاهش قرار گیرد تا فضای بیشتری برای سرمایه‌گذاری در بهداشت، آموزش و زیرساخت‌های عمومی ایجاد شود. هدف گسترده‌تر این اصلاحات، اطمینان از تبدیل شدن مصر به یک اقتصاد مبتنی بر بازار است، که نقش دولت به‌جای محرک رشد بودن، نقش تسهیل‌گری است. مصر سالانه حداقل به ۷۰۰ هزار شغل جدید نیاز دارد تا جمعیت جوان و رو به رشد خود را جذب کند که این امر فقط در سایه افزایش رقابت و تسهیل فعالیت بخش خصوصی میسر خواهد بود.